

Sygn. akt I ACa 465/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Zofia Kawińska-Szwed
Sędziowie :	SA Mieczysław Brzdąk SO del. Ewa Solecka (spr.)
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 23 września 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa T. C.

przeciwko A. M., W. M. i Ł. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. akt I C 32/14,

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanych 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Ewa Solecka	SSA Zofia Kawińska-Szwed	SSA Mieczysław Brzdąk
----------------------	--------------------------	-----------------------

IACa 465/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 listopada 2013 r. powód T. C. wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych A. M. i W. M. kwoty 743.284,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia pozwu. W pozwie powód wymienił jeszcze jako pozwanego Ł. M., niemniej jednak w stosunku do niego nie skierował żadnego żądania.

Pozwani A. M. i W. M. wnieśli o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na ich rzecz solidarnie kosztów procesu wg norm przepisanych.

Pozwany Ł. M. wskazał, że nie został w sprawie pozwany mimo formalnego doręczenia mu odpisu pozwu. Z daleko idącej ostrożności procesowej wniósł o oddalenie pozwu.

W piśmie z dnia 21 marca 2014 r. powód wniósł o zasądzenie od Ł. M. zapłaty kwoty 743.284,00 zł solidarnie wraz z A. M. i W. M.. Wniósł ponadto o zobowiązanie pozwanego Ł. M. do zapłaty kwoty 39.142,73 zł wraz z wszystkimi kosztami procesu i odsetkami z tytułu zobowiązania jakie posiada wobec (...) sp. z o.o. w T., a także zakupienie i przekazanie na jego rzecz kodeksu cywilnego oraz kodeksu postępowania cywilnego wraz z komentarzem i orzeczeniami.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie:

1. oddalił powództwo w całości;
2. zasądził od powoda T. C. na rzecz pozwanych A. M., Ł. M. i W. M. solidarnie kwotę 7.234,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd oparł na następujących ustaleniach i zważeniach :

Na podstawie umowy z dnia 15 października 1993 r. T. C. pożyczył A. M. i W. M. kwotę 25.000,00 USD. Jako zabezpieczenie zwrotu pożyczki A. M. i W. M. wystawili weksel własny in blanco. Zgodnie z deklaracją wekslową T. C. mógł wypełnić weksel do kwoty wyrażonej w złotych polskich odpowiadającej równowartości 25.000,00 USD wraz z umownymi odsetkami opóźnienia przewyższającymi odsetki ustawowe o 20% i innymi kosztami związanymi z wekslem, liczonymi od dnia wystawienia weksla, tj. 15 października 1993 r. T. C. był uprawniony do dochodzenia należności z weksla w każdym czasie, nie wcześniej jednak jak po 6 miesiącach licząc od dnia jego wystawienia. Ważność weksla została określona do 31 grudnia 2013 r.

Bezspornym było, że kwota udzielonej pożyczki była w rzeczywistości przeznaczona na rozwój firmy (...) prowadzonej w formie spółki cywilnej, której wspólnikami był W. M. i I. C..

W dniu 4 kwietnia 2003 r. powód wezwał pozwanych A. M. i W. M. do zapłaty kwoty wyrażonej w złotych polskich będącej równowartością 154.961,66 USD. Jako podstawę żądania wskazał weksel własny wystawiony przez pozwanych w dniu 15 października 1993 r. Na żądaną przez niego kwotę składała się należność główna w wysokości 25.000,00 USD oraz odsetki w wysokości 154.961,66 USD.

Pozwani zwrócili powodowi kwotę pożyczki, jednocześnie powód zwrócił im weksel, który następnie został przez pozwanych zniszczony.

W dniu 10 lipca 2013 r. powód złożył wniosek do Sądu Rejonowego w C. o umorzenie weksla in blanco wystawionego przez pozwanych w dniu 15 października 1993 r. z powodu jego zagubienia. Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 23 grudnia 2013 r. wydanym w sprawie II Ns 2731/13 oddalił wniosek powoda, które zostało następnie utrzymane przez Sąd Okręgowy w Częstochowie, w sprawie VI Ca 138/14, w wyniku wywiedzionej apelacji przez powoda.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód udzielił pożyczki pozwanym A. M. i W. M. w dniu 15 października 1993 r. w wysokości 25.000 USD. Zabezpieczeniem jej spłaty był weksel in blanco wystawiony przez pozwanych. Powód nie podważył jednak twierdzenia pozwanych, jakoby do chwili wniesienia pozwu nie zwrócili mu kwoty udzielonej pożyczki wraz z odsetkami.

Wprawdzie pozwani nie otrzymali od powoda pokwitowania zapłaty żądanej przez niego kwoty, niemniej jednak zachowanie powoda w okresie od maja 2003 r. do października 2013 r., a także nieposiadanie przez niego weksla daje podstawy do przyjęcia, że do spłaty pożyczki przez pozwanych rzeczywiście doszło. T. C. bowiem przez okres ponad 10 lat od momentu wezwania pozwanych do zapłaty nie poczynił żadnych kroków w celu wyegzekwowania swojej należności. Zakładając zaś, że pozwani nie dokonali spłaty swojego zobowiązania wobec powoda, trudno byłoby wytłumaczyć takie zachowanie powoda, zwłaszcza że w ten sposób naraził się na przedawnienie swojej wierzytelności. Powód zaś nie wytłumaczył przekonująco dlaczego takich kroków nie podjął. Również nieposiadanie przez powoda weksla in blanco wystawionego przez pozwanych potwierdza stanowisko pozwanych o zapłacie długu wobec powoda i zwrocie przez niego weksla. Wprawdzie powód złożył wniosek do sądu o umorzenie przedmiotowego weksla z powodu jego zaginięcia, to jednak wniosek jego nie został uwzględniony z uwagi na brak wystarczających przesłanek do uznania, że do zaginięcia weksla faktycznie doszło. Okoliczności te dają więc podstawę do przyjęcia, że pozwani rzeczywiście dokonali spłaty udzielonej przez powoda pożyczki w maju 2003 r., powód zaś w związku z tym zwrócił im wystawionych przez nich weksel in blanco. Czyni to bezzasadnym roszczenie powoda przeciwko pozwanym A. M. i W. M..

Sąd Okręgowy wskazał, że nawet przyjmując, iż pozwani nie zwrócili powodowi kwoty udzielonej pożyczki wraz z należnymi odsetkami, to i tak powództwo podlegałoby oddaleniu z uwagi na przedawnienie przysługującego mu roszczenia o zwrot pożyczki. Powód jako podstawę żądania zapłaty dochodzonej w pozwie kwoty wskazał umowę pożyczki zawartą z pozwanymi, a nie weksel, który tą umowę zabezpieczał. Roszczenie o zwrot przedmiotu pożyczki przedawnia się wraz z upływem sześciu miesięcy od chwili, gdy przedmiot miał być wydany (art. 722 k.c.). Zgodnie zaś z art. 723 k.c. jeżeli termin zwrotu pożyczki nie jest oznaczony, co miało miejsce w przedmiotowej sprawie, dłużnik obowiązany jest zwrócić pożyczkę w ciągu sześciu tygodni po wypowiedzeniu przez dającego pożyczkę. W przedmiotowej sprawie za wypowiedzenie umowy pożyczki należało traktować wezwanie do zapłaty kwoty 154.961,66 USD wynikającej z weksla wystawionego przez pozwanych. Weksel ten stanowił bowiem przedmiot zabezpieczenia udzielonej pożyczki pozwanym. Należy więc przyjąć, że wezwanie do zapłaty kwoty wynikającej z weksla było jednocześnie wypowiedzeniem umowy pożyczki. Wezwanie do zapłaty zostało dokonane w dniu 4 kwietnia 2003 r., zgodnie zaś z oświadczeniem pozwanych wezwanie to otrzymali w kwietniu 2003 r. Przyjmując więc nawet, że wezwanie to otrzymali w ostatnim dniu kwietnia 2003 r., to byli zobowiązani do zwrotu przedmiotu pożyczki do dnia 15 czerwca 2003 r. i od tego momentu należy liczyć 6-miesięczny termin przedawnienia. Roszczenie powoda o zwrot pożyczki przedawniło się więc w dniu 16 grudnia 2003 r. W związku z tym, uznając nawet, że pozwani nie zwrócili powodowi udzielonej pożyczki, roszczenie powoda i tak należałoby oddalić z uwagi na jego przedawnienie. Zarzut zaś taki został podniesiony przez pozwanych w odpowiedzi na pozew.

Odnosząc się do roszczenia powoda wobec Ł. M. Sąd Okręgowy uznał je za całkowicie bezpodstawne. Powód w żaden sposób nie wykazał podstawy prawnej odpowiedzialności Ł. M. za zapłatę kwoty wskazanej w pozwie. Pozwany nie był stroną umowy pożyczki, na podstawie której pozwany domagał się zapłaty kwoty 743.284,00 zł. Sam fakt, że Ł. M. jest synem A. M. i W. M. nie stanowi podstawy jego odpowiedzialności solidarnej za zapłatę kwoty pożyczki zaciągniętej przez rodziców. Powód nie udowodnił też w żaden sposób swojego żądania aby pozwany zapłacił kwotę 39.142,73 zł wraz z wszystkimi kosztami procesu i odsetkami z tytułu zobowiązania jakie posiada wobec (...) sp. z o.o. w T., ani też dlaczego pozwany miałby być zobowiązany do zakupienia i przekazania na jego rzecz kodeksu cywilnego oraz kodeksu postępowania cywilnego wraz z komentarzem i orzeczeniami.

W związku z powyższym roszczenie powoda należało oddalić jako w całości bezzasadne.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Powód wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego zmianę przez solidarne zasądzenie od wszystkich pozwanych na jego rzecz kwoty 743.284 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 listopada 2013 r., ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, a ponadto zasądzenie kosztów postępowania. Zarzucił naruszenie art. 6 kc, art. 232 kpc i art. 236 kpc przez nieprzeprowadzenie wskazanych dowodów, art. 720 kc, 721kc, art. 723 kc, 724 kc oraz art. 527 kc w zw. z art. 405 kc, a

ponadto art.233 §1 i 2 kpc przez dowolną ocenę dowodów i art. 98 kpc i art. 102kpc przez obciążenie powoda zwrotem kosztów procesu, mimo, iż został on zwolniony od kosztów sądowych.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja była bezzasadna.

Przeważająca część wywodów skarżącego zmierzała do podważenia ustalenia Sądu pierwszej instancji, że kwota przedmiotowej pożyczki została powodowi zwrócona przez pozwanych A. M. i W. M.. Zarzuty dotyczące nieprzeprowadzenia dowodów z aktów notarialnych umów zbycia przez pozwanych nieruchomości z 2003 r. były chybione, gdyż okoliczności, jakie zdaniem powoda miałyby zostać w ten sposób wykazane nie miały znaczenia dla meritum sprawy, niezależnie od tego, że dla ustalenia „zbycia nieruchomości w celu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego Ł. M.” byłyby niemiarodajne.

Przede wszystkim jednak w powołanym wyżej zakresie apelacja była chybiona, gdyż niezależnie od kwestii, czy miał miejsce zwrot przedmiotowej kwoty pożyczki, zaskarżony wyrok jest prawidłowy z tego względu, że istotnie, jak przyjął Sąd Okręgowy, roszczenie powoda jest przedawnione i jako takie z mocy art.117 § 1 i § 2 kc, wobec faktu, iż pozwani podnieśli ten zarzut w sprawie niniejszej, nie mogło zostać uwzględnione.

Słusznie ocenił Sąd pierwszej instancji, że bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę z tytułu przedmiotowej umowy pożyczki rozpoczął się w 15 dni po doręczeniu pozwanym wezwania do zapłaty, jakie pełnomocnik powoda skierował do nich w piśmie z 4 kwietnia 2003 r. Zostali tam zobowiązani do zapłaty w terminie 15 od zapoznania się z treścią pisma (wezwanie-k.35 akt). Niezasadne było wywodzenie przez powoda w apelacji, iż powyższa czynność nie była wypowiedzeniem umowy pożyczki z 15 października 1993 r., albowiem pismo z 4 kwietnia 2003 r. nie zawierało takiego oświadczenia, a poza tym powoływało się na weksel, a nie na umowę.

Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że w sytuacji, gdy termin zwrotu pożyczki nie został wcześniej określony przez strony, wezwanie do spłaty całej należności jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy i początkiem wymagalności roszczenia. Brak wyrażenia tego w piśmie powoda *expressis verbis*, z użyciem prawniczego określenia, nie ma znaczenia. Wbrew temu, co twierdzi powód, nie można przyjąć, że termin spłaty pożyczki ustalony został przez strony na 31 grudnia 2013 r. - na tej podstawie, iż taką końcową datę ważności weksla zabezpieczającego spłatę pożyczki wskazano w deklaracji wekslowej. Określenie czasu ważności weksla jest kwestią odrębną i nie ma żadnej podstawy, by utożsamiać go z przyjęciem przez strony, że termin spełnienia roszczenia nastąpi 31 grudnia 2013 r. (w 20 lat po udzieleniu pożyczki). Dodatkowo można wskazać, że byłoby całkowicie nielogiczne, aby weksel, który miał stanowić zabezpieczenie wykonania zobowiązania tracił ważność właśnie w tej chwili, gdy roszczenie stało się wymagalne i może być dochodzone; taki weksel pozbawiony byłby zupełnie funkcji gwarancyjnej, jaką w założeniu miał spełniać. Poza tym, w samej deklaracji wekslowej zapisano, że powód może wypełnić weksel w każdym czasie, nie wcześniej niż w 6 miesięcy od dnia wystawienia weksla (k.11 akt). Oczywiście jest, że nie można rozdzielać terminu wypełnienia weksla gwarancyjnego *in blanco* od wymagalności świadczenia, które weksel zabezpiecza. Skoro zatem w wezwaniu z 4 kwietnia 2003 r. powód powołuje się na wypełniony weksel, nie może twierdzić, że w tej dacie roszczenie z umowy z pozwanymi było niewymagalne.

Kwestia, iż w przedmiotowym wezwaniu do zapłaty z 4 kwietnia 2003 r. powód powołał się na weksel, a nie na umowę, także nie była okolicznością podważającą prawidłowość oceny skutków prawnych tego pisma, dokonanej przez Sąd pierwszej instancji. Sam powód zeznał, że jego pełnomocnik wystąpił „o zwrot pożyczki, wystąpił z wezwaniem o zapłatę 4 kwietnia 2003 r.” (k.62,zapis na CD-k.103). Przede wszystkim jednak, nie można traktować żądania zapłaty z weksla, który wystawiony został *in blanco* celem zabezpieczenia spełnienia świadczenia z umowy jako odrębnego od roszczenia z tejże umowy. Tego rodzaju weksel pełni funkcję gwarancyjną, a zatem wynikające z niego zobowiązanie wekslowe nie ma cechy abstrakcyjności, jak w przypadku weksli wystawionych jako zupełne. W wezwaniu z 4 kwietnia

2003 r. jednoznacznie powołano się na deklarację wekslową, akcentując związek weksla ze zobowiązaniem jego wystawców, którego realizację zabezpieczał.

Skarżący miał rację wskazując, że termin przedawnienia roszczenia dającego pożyczkę wynosi 10 lat (art.118 kc), a nie 6 miesięcy, jak przyjął Sąd Okręgowy na podstawie art.723 kpc, dotyczącym terminu zwrotu pożyczki przez pożyczkobiorcę. Nie zmienia to jednak prawidłowości ostatecznego ustalenia Sądu pierwszej instancji, iż w dniu wniesienia pozwu w niniejszej sprawie, czyli 28 listopada 2013 r., roszczenie powoda było przedawnione. Nawet licząc od ostatniego dnia kwietnia 2003 r., (skoro pozwani przyznali, że otrzymali wezwanie w kwietniu 2003 r.), to dziesięcioletni termin przedawnienia roszczenia upłynął 15 maja 2013 r.

Całkowicie bezpodstawne były też wywody apelacji dotyczące oddalenia powództwa w stosunku do pozwanego Ł. M.. Argumentację Sądu Okręgowego dotyczącą braku podstaw odpowiedzialności tego pozwanego Sąd Apelacyjny podziela, co czyni zbędnym jej powielanie. Wbrew twierdzeniom skarżącego, materiał dowodowy sprawy nie daje żadnych podstaw do przyjęcia, że ten pozwany na skutek przedmiotowej umowy pożyczki, jaka łączyła jego rodziców z powodem uzyskał kosztem powoda pozbawioną podstaw prawnych korzyść majątkową (art.405kc). Całkowicie chybione było także powoływanie się skarżącego na art. 527 kc, gdyż sprawa niniejsza jest sprawą o zapłatę, a nie sprawą o uznanie za bezskuteczną wobec powoda czynności prawnej.

Skarżący nie miał też racji kwestionując zasądzenie od niego kosztów procesu na rzecz wygrywających pozwanych, albowiem okoliczność, że został zwolniony od kosztów sądowych nie jest równoznaczna z istnieniem „wypadku szczególnie uzasadnionego” w rozumieniu art. 102 kpc. W judykaturze i doktrynie zgodnie wskazuje się, że sama niedobra sytuacja majątkowa strony przegrywającej spór sądowy nie stanowi takiej okoliczności. Powód żadnych innych argumentów w tym przedmiocie nie powołał.

Wobec powyższego, apelacja jako pozbawiona słusznych podstaw podlegała oddaleniu, albowiem zaskarżony wyrok jest prawidłowy, stanowi wynik prawidłowej oceny prawnej opartej na ustaleniach faktycznych dla tej oceny istotnych, które znajdują oparcie w materiale dowodowym sprawy.

Sąd Apelacyjny orzekł zatem jak w sentencji, na mocy art.385 kpc oraz art. 98 kpc w zw. z art.391 §1 kpc oraz §6 pkt.7 w zw. z § 13 ust.1 pkt.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości o opłatach za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r.,poz.461). Z tych samych względów co przedstawione wyżej, nie było podstaw do odstąpienia od obciążenia powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

SSO-del. Ewa Solecka SSA Zofia Kawińska-Szwed SSA Mieczysław Brzdąk